

Marko JERKOVIĆ

KATEKUMENAT U SADAŠNJEM TRENUTKU

U našoj Crkvi danas katekumenat dobiva posebnu važnost jer je sve više ljudi koji iz različitih motiva žele biti uvedeni u Crkvu.¹ Zbog toga želimo razmotriti današnji katekumenat, upoznati njegovu strukturu, njegove teološke, liturgijske i katehetsko-pastoralne sadržaje.

MODERNI KATEKUMENAT

Obnovu katekumenata u pravom smislu riječi, po uzoru na drevni katekumenat prvih stoljeća, započeo je osnivač bijelih otaca kardinal Lavigerie god. 1878. u Africi. Pored razvoja katekumenata u misijskim zemljama započinje obnova katekumenata i u kršćanskoj Europi, najprije u Lyonu i Parizu (1953), a zatim i u ostalim europskim zemljama.² II. vatikanski sabor službeno je preporučio obnovu katekumenata odraslih (SC 64–65, AG 14), a slične preporuke i upute prisutne su i u drugim rimskim dokumentima (OKD 20, EN 44 i drugi). Dokument koji je donio određeni preokret u pastoralnoj, katehetskoj i sakramentalnoj praksi bio je *Ordo initiationis christianae adultorum* (Rim 1972), kod nas objavljen 1974. pod naslovom *Red pristupa odraslih u kršćanstvo* (RPOK).³ Biskupska sinoda posvećena katehezi 1977. godine ponovno potvrđuje vrijednost katekumenata i priznaje mu na neki način prvenstvo među ostalim katehetskim aktivnostima Crkve.

Osim katekumenata u strogom smislu riječi namijenjenog odraslim nekrštenim osobama postoje danas u Crkvi i drugi oblici katekumenata. Crkva ima određeni katekumenalni pristup prema nekrštenoj djeci školske dobi koja traže krštenje, te prema odraslim osobama koje su doduše krštene, ali nisu katehizirane i nisu primile ostale sakramente. Postoje i različiti katekumenati u širem smislu riječi shvaćeni kao „trajna kateheza” ili „trajni katekumenat”. Takvi su npr. talijanska akcija „Evangelizacija i sakramenti”, španjolske neokatekumenske zajednice, te različiti oblici kateheze za odrasle i mlade inspirirani na drevnom katekumenatu i RPOK-u. Tu se ne radi samo o jednoj novoj pastoralnoj praksi

1. Usp. G. RENIERS, *Evangeliser à travers la démarche catéchuménale*, — u: „Lumen Vitae” 4(1986)1, str. 64–75.

2. Usp. C. FLORISTÁN SAMANES, *Il catecumenato*, Alba, Ed. Paoline 1974, str. 11–40.

3. Usp. BKJ, *Red pristupa odraslih u kršćanstvo*, KS, Zagreb 1974.

nego još više o dubokoj obnovi kateheze i jačanju njene evangelizatorske dimenzije.⁴ Da bismo mogli razumjeti ove različite oblike katekumenata, potrebno je najprije upoznati strukturu i sadržaj obnovljenog katekumenata predloženog u RPOK-u.

RED PRISTUPA ODRASLIH U KRŠĆANSTVO – ITINERARIJ KRŠĆANSKE ZRELOSTI

RPOK je temeljni crkveni dokumenat za sve oblike katekumenata, bilo one u strogom smislu, bilo one u širem smislu riječi. Talijanski ga biskupi s pravom smatraju bazičnim modelom za sve ostale itinerarije vjere,⁵ a iskustva iz SAD-a i drugih zemalja to i potvrđuju.⁶ RPOK je jedan stupnjeviti i progresivni itinerarij inicijacije koji odgovara shvaćanju kršćanskog života kao vjernosti vlastitom krsnom pozivu: „Postani ono što jesi!”⁷ Prema tom shvaćanju čovjek ne postaje odrastao u vjeri samim činom krštenja. Krštenjem za njega počinje dugi hod sazrijevanja po kojem on postaje odrastao u vjeri.

Globalna pedagogija RPOK-a

Itinerarij inicijacije predstavljen u RPOK-u nije samo obično poučavanje u vjerskim istinama ili jednostavna priprava na sakramente, već je to cjeloviti pedagoški hod. U njemu kandidat za krštenje, u isto vrijeme i s jednakom ozbiljnošću, sluša Božju riječ, usvaja crkvenu nauku, slavi liturgiju, moli, obraća se, donosi nove odluke, ispovijeda vjeru i svoje opredjeljenje svjedoči životom. Sve to čini „u krilu kršćanske zajednice” koja ga svesrdno pomaže i prati (RPOK 4). To je iskustveni hod, istinsko „naukovanje” kršćanskog svjedočenja u Crkvi i svijetu koje se ostvaruje pod vodstvom kompetentnih i odgovornih osoba.

Ovako zamišljen itinerarij nastoji: a) dati prvenstvo evangelizaciji u procesu inicijacije; b) osposobiti kršćansku zajednicu za prihvaćanje, vodstvo i rađanje novih članova; c) istaknuti usko i organsko jedinstvo sakramenata inicijacije.⁸ Time RPOK nadilazi različita razdvajanja i napetosti koje se često pojavljuju u mnogim formativnim itinerarijima kao što su npr. napetosti između liturgije i kateheze, pojedinca i zajednice, molitve i akcije itd. U RPOK-u kao pedagoški cjelovitom itinerariju različiti zahtjevi kršćanskog života nisu življeni jedan iza drugoga ili jedan na štetu drugoga već tvore jedinstveno životno iskustvo.

Organska struktura RPOK-a

RPOK predlaže kandidatima put traženja i sazrijevanja u vjeri u četiri neprekinuta vremenska razdoblja: „predkatekumenat”, vrijeme namijenjeno prvoj evangelizaciji; „kate-

4. Usp. E. ALBERICH, *Catecumenato moderno*, – u: J. GEVAERT (ed.), *Dizionario di catechetica*, Leumann (Torino), LDC, 1986, str. 136–137.

5. Usp. C. ROCCHETTA, *Cristiani come catecumeni. Rito dell'iniziazione cristiana degli adulti*, Ed. Paoline, Roma 1984, str. 195.

6. Usp. HEINZ A., *Die Feier der Eingliederung Erwachsener in die Kirche. Ein Beispiel für eine Neorientierung aus der Tradition*, –: „Trierer Theologische Zeitschrift” 98(1989)4, str. 280–296.

7. Usp. C. ROCCHETTA, *Adulti si diventa*, – u: P. SCABINI (ed.), *Catechesi per cristiani adulti*, Ed. Paoline, Roma 1987, str. 55.

8. Usp. C. ROCCHETTA, *Cristiani...*, nav. dj., str. 195–199.

kumenat", vrijeme sveobuhvatnog katehiziranja; „čišćenje i prosvjetljivanje", vrijeme dublje duhovne priprave; „mistagogija", vrijeme obilježeno novim doživljavanjem sakramenata i zajednice. U okviru ovih razdoblja nalaze se tri obreda prijelaza koji predstavljaju „stupnjeve" ili korake kojima oglašeni prekoračuje prag novog razdoblja, odnosno penje se na stepenicu više: obred primanja među oglašeničke, obred izbora ili upisa, slavlje pristupa sakramentima. Ovako organski strukturirani hod predstavlja solidnu i pedagoški djelotvornu bazu za izradu drugih itinerarija koji se prilagođavaju duhovnom putu osoba kojima su upućene, njihovim potrebama te okolnostima i mjesnim situacijama u kojima te osobe žive (usp. RPOK 64–67).⁹ Organska struktura RPOK-a s podjelama na razdoblja i stupnjeve odgovara čovjekovoj povijesnosti i jest od nesumnjive pedagoške vrijednosti.

TEOLOŠKI, LITURGIJSKI I PASTORALNI SADRŽAJI RPOK-a

Od evangelizacije k liturgiji Crkve (povijesno–spasenjski sadržaj)

Vjera nije tek naravna stvarnost u koju se ulazi samim dolaskom na svijet. Ona je bitno i radikalno događaj odozgor, što proizlazi od Duha u živom osluškivanju Božje riječi (*fides ex auditu*, Rim 10,17). U posjed dara vjere ne možemo doći samo zato što smo kršteni, već se traži prihvaćanje, dugi hod osluškivanja Božje riječi, molitvenog iskustva i sakramentalnog susreta s Kristom u Crkvi. Samo u takvom kontekstu dinamičnog suočenja vlastite egzistencije s evanđeoskim navještajem vjernik svladava faze kršćanskog života i kreće se prema kršćanskoj zrelosti.

S druge strane, Crkva nije jednostavno socijalna ili kulturna grupa kojoj bi se pripadalo samo radi zajedničkih interesa, iz prijateljstva ili iz tko zna kojih drugih povijesnih razloga. Crkva je eshatološka zajednica otkupljenih, saziv sviju „koji gledaju s vjerom u Krista, počelnika spasenja i počelo jedinstva i mira" da bude „svima zajedno kao i pojedincima vidljivi sakrament ovoga spasonosnog jedinstva" (LG 9). To znači da nije moguće ući u Crkvu i potpuno sudjelovati u stvarnostima koje ona vjeruje, slavi i živi bez odgovarajuće inicijacije u njezin misterij. Puna pripadnost Crkvi jest plod doživljenoga. Tako Djela apostolska, nakon što su istaknula da u korijenu Crkve stoje prvi navještaj (*kerigma*) i krštenje, praćeni darovima Duha Svetoga, objavljuju da se kršćanska zajednica oblikuje i raste u sve većem slušanju apostolskih predaja, zajedničkom životu, lomljenju kruha i molitvama (usp. Dj 2,42). Na taj način oni koji već pripadaju Crkvi po krštenju jačaju svoju pripadnost i izgrađuju Crkvu.

Sakramenti su smješteni unutar takvog zbivanja kao životna vrela ontološkog sudjelovanja u životu Krista i Crkve. Radi svoje naravi ovi isti sakramenti zahtijevaju točno određeni hod navještanja i rasta u vjeri u znaku Božje Riječi koja se naviješta, vjeruje i slavi u Crkvi.¹⁰ Drevni katekumenat pokazuje da je Prva Crkva savršeno razumjela tu potrebu metodološki točno razrađenog itinerarija za uvođenje u otajstvo Crkve.

9. Usp. E. ALBERICH, *Catechesi degli adulti. Un tentativo di tipologia*, – u: „Catechesi" 48 (1979)3, str. 3–17.

10. Usp. A. BENVIN, *Kateheza obitelji i sakramenti kršćanske inicijacije*, – u: *Rast vjere i obitelji. Zbornik radova VIII. i IX. KLJS*, Subotica 1979. – Đakovo 1980.

Susret s uskrsnim Kristom u milosti Duha Svetoga (kristološko-pneumatološki sadržaj)

Itinerarij vjere predstavljen u RPOK-u nije zamišljen kao intelektualno ili voljno prihvaćanje vjerskih istina, već kao životno iskustvo susreta s Kristom u milosti Duha Svetoga. Za tim iskustvom treba težiti i ostvarivati ga dan za danom, etapu po etapu prema gradualnom procesu evangelizacije, obraćenja, sazrijevanja u vjeri i molitvenog iskustva, kako to zahtijeva sam katekumenalni hod.

Kao i u Evanđelju, u jednom se takvom susretu pretpostavlja i ostvaruje obraćenje. U RPOK-u obraćenje nije opisano samo kao asketsko nastojanje koje bi se moralo ostvariti samo po sebi na jedan stoički način. Ono je odgovor na zahtjeve Božje riječi u istinski doživljenom susretu s Gospodinom. Obraćanje čisti i obnavlja čovjeka iznutra da bi bio sposoban vidjeti – vrednovati – djelovati po Isusu Kristu i njegovu Evanđelju.¹¹ To je puno puta izraženo i potvrđeno u liturgijskim slavljinama RPOK-a, a naročito u slavlju sakramenata inicijacije. Liturgijski obred je izraz susreta koji je progresivno ostvarenje života u Kristu, što na neizbrisiv način opečačuje čitavu krštenikovu egzistenciju. Pored usvajanja vjerskih istina, itinerarij po kojem netko postaje kršćaninom i odraslim u vjeri uvijek pretpostavlja stvarno iskustvo susreta s pashalnim Kristom.

Sve se to ostvaruje u milosti Duha Svetoga (usp. RPOK 1 i 4) koja prethodi, prati i slijedi svaku etapu katekumenalnog itinerarija. Duh Sveti je taj koji zove i iznutra prosvjetljuje simpatizere, katekumene i izabranike u tijeku njihova katekumenalnog hoda. Zahvaljujući daru Duha Svetoga novokršteni su suobličeni prvorodnom Sinu Božjemu i postaju sposobni hoditi prema punoj kršćanskoj zrelosti. Zato je svaki itinerarij kršćanske zrelosti zamisliv jedino u znaku „Božje ljubavi razlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan“ (Rim 5,5).

U krilu zajednice vjernika (ekleziološki sadržaj)

Inicijacija katekumena prema predviđenim etapama ostvaruje se u „krilu kršćanske zajednice“ (RPOK 4). Odnos katekumena i zajednice je dvostruk. Sa svoje strane katekumeni vjeruju da ih je Crkva u stanju dovesti do punine života u Kristu, te se stoga daju voditi od odgovornih u zajednici. Zajednica sa svoje strane prihvaća katekumene, prati ih u tijeku njihova izbora i sazrijevanja, te se očituje kao mjesto susreta s Otkupiteljem i kao mjesto zajedništva i bratstva Kristovih učenika. Između katekumena i zajednice uspostavlja se odnos dinamičke interakcije, na kojem se temelji čitav hod prema kršćanskoj zrelosti.

Crkva je u svemu ovome, kako kaže sv. Augustin, i majka i kći. Ako promatramo Crkvu kao zajednicu članova koji je tvore, ona je majka, a ako promatramo članove pojedinačno, oni su sinovi i kćeri. Putem katekumenalnog hoda i slavlja pashalnih sakramenata Crkva začinje, nosi i rađa djecu za novi život po Kristu i njegovu Duhu. Ali u isto vrijeme dok Crkva rađa novu djecu i ona se sama nanovo rađa iz inicijacije i pashalnih sakramenata.¹² Mjesna Crkva, nije, kako kaže II. vatikanski sabor, samo jedan dio ili pokrajina univerzalne Crkve, već istinska prisutnost jedine Kristove Crkve na određenom zemljopisnom području (usp. LG 26). Privilegirano mjesto evangelizacije i katekumenata, slavlja pashalnih sakramenata i mistagogije unutar mjesne Crkve jest župa. RPOK je izazov za

11. Usp. H. MÜHLEN, *La schelta fondamentale*, Ancora, Milano 1986, str. 129–135.

12. Usp. C. ROCCHETTA, *Cristiani...*, nav. dj., str. 68–74.

svaku župnu zajednicu da premisli svoj vlastiti način življenja crkvenosti i da se prestrukturira kako bi bila sposobna za što djelotvornije prihvaćanje i uvođenje novih članova: „Božji narod, predstavljen mjesnom Crkvom, nek uvijek shvaća i pokazuje da je pristup odraslih njegova stvar i posao svih krštenika. Nek se stoga pokazuje uvijek spremnim da izvršuje svoj apostolski poziv i tako pruža pomoć onima koji traže Krista... Stoga treba pomagati pripravnike i oglašeničke kroz sve vrijeme pristupa, u predkatekumenatu, katekumenatu i u vrijeme mistagogije” (RPOK 41). Kršćanska je inicijacija dakle zadatak i obveza cijele vjerničke zajednice.

Osnovna ideja koja vodi RPOK jest da se pojedine kršćanske zajednice pripreme i organiziraju za promicanje, upravljanje, koordiniranje i pokretanje različitih katekumenalnih itinerarija prilagođenih različitim pastoralnim zahtjevima i situacijama konkretnih osoba.¹³

Svjesni i slobodni izbor odraslog čovjeka (personalističko--antropološki sadržaj)

Unutar objektivnog konteksta navještaja Božje Riječi u Crkvi i navještaja Kristova misterija u milosti Duha Svetoga, kandidat očituje i ostvaruje temeljni izbor, koji treba biti svjestan i slobodan. Bez ovog izbora cijeli bi katekumenat bio bez značaja i svoga najvjerodostojnijeg sadržaja. Nije slučajno da se već na početku traži od „simpatizera” da očituje pred zajednicom bar početnu motivaciju radi koje se opredjeljuje za katekumenalni hod vjere i obraćenja (usp. RPOK 75–76). U svakom obredu prijelaza biva ponovno istaknut zahtjev da kandidat osobno očituje i izrazi vlastito prihvaćanje sljedeće etape, sve do odlučnog zahtjeva da pristupi sakramentima inicijacije (usp. RPOK 146).

Pashalni prijelaz koji se ostvaruje u sakramentima inicijacije pretpostavlja osobni izbor u pravom smislu riječi, izbor koji proizlazi iz odluke i svijesti o tome što znači svući „staroga čovjeka” i „obući novoga”, preporođena u Isusu Kristu snagom Duha Svetoga (usp. 2 Kor 5,17). Postati kršćaninom znači kao prvo htjeti biti kršćanin. Ono po čemu se ovaj osobni hod razlikuje od svakog drugog itinerarija individualnog tipa jest činjenica da se on ostvaruje u Crkvi i to u obliku ustanovljenom i slavljenom u Crkvi.

„Na tom putu, osim vremena traženja i dozrijevanja dolaze ‘stupnjevi’ ili koraci kojima oglašeniček prekoračuje prag ili uzlazi po stepenicu više.

a) Prvi je stupanj početno obraćenje i želja da bude kršćanin te ga Crkva prima kao oglašenička.

b) Drugi stupanj: čovjek je već uznapredovao u vjeri i gotovo završio katekumenat te je uvršten u bližu pripravu na sakramente.

c) Treći stupanj: nakon završene duhovne priprave pripravnik prima sakramente i time se uvodi u kršćanstvo” (RPOK 6).

Čovjek koji prolazi ove stupnjeve ili korake unutar četiri razdoblja traženja i dozrijevanja u vjeri nije se još prepoznao u Kristu i milosti njegova Duha. Međutim on to želi, traži svoj vlastiti identitet, svjesno i slobodno izlaže samoga sebe da bi živio novim načinom života. Samom trenutku pashalnog slavlja prethodi dugi hod samospoznavanja, izabiranja i pronalaženja osobnih odgovora, bez kojih bi cijeli katekumenalni put bio u opasnosti da ostane prazan i bez smisla. Uvijek se radi o jednom „ja” koji polazeći od vlastitog egzistencijalnog iskustva postavlja pitanja o smislu života i povijesti i odvažuje se na

13. Usp. A. BENVIN, *Kršćanska inicijacija odraslih prigodom prve ispovijedi i pričesti* (problematika i ciljevi), – u: *Rast vjere...*, nav. dj., str. 94–99.

put da bi odgovorio na Božji poziv. Započinje avantura željenja onoga što Drugi želi u svojim željama.¹⁴

U tom hodu čovjek sve svjesnije shvaća potrebu progresivnog udaljavanja od prethodnog načina života da bi se otvorio novom životu umrlog i uskrslog Krista, životu Evanđelja. Svoju prošlost čovjek ne treba razrušiti, nego je čistiti, prihvaćati i preobražavati snagom Duha Svetoga. To se posebno očituje u molitvama kod pomazanja katekumenskim uljem (usp. RPOK 206–107, 212, 218), kao i u molitvama kod pomazanja krizmom (usp. RPOK 229–231).

Čovjek sa svojom tjelesnošću

Čovjek, kojega RPOK prikazuje kao biće u „jednom hodu prema“, nije samo unutarnji čovjek već čovjek u svoj svojoj duhovno-tjelesnoj stvarnosti. Možda se ni u jednom drugom obredu ili sakramentalnom iskustvu ne drži toliko do čovjekove tjelesnosti kao u RPOK-u. To se očituje već kod simboličkih kretanja prisutnih u obredu primanja: pripravnici stoje izvan Crkve, ulaze, otpuštaju se (usp. RPOK 73–74, 90–96). To se očituje u blagoslovu oglašnika (119), u predstavljanju pripravnika (143, 146), u predaji Vjervanja (186) i u zajedničkom obredu triju sakramenata inicijacije (208–234). Priznavanje čovjekove tjelesnosti očituje se pored toga i u različitim simbolizmima kao što su: znak križa na čelu i čulima, predaja Evanđelja, polijevanje vodom, mazanje krizmom, sudjelovanje kod euharistijskog stola te u različitim dijalozima tako često prisutnim u cijelom procesu inicijacije (usp. RPOK 75–76, 146–147, 207). Svi ovi simbolizmi sačinjavaju jedan snažan govor u kojem poruku izriču i osoba i njena akcija, kako se to vidi kod pomazanja, u egzorcizmima i u simbolizmu bijele odjeće.

Pomazanja i egzorcizmi uzimaju u obzir čovjekovu tjelesnost, kako bi on bio svjestan što ona znači u svoj snazi i slabosti, prednosti i ograničenosti, koja uključuje i mogućnost grijeha. Pomazanja izražavaju na poseban način čovjekovu potrebu da bude jak po milosti Božjoj jer je čovjek svjestan da je grijeh pod izvjesnim vidom upisan i u njegovu tjelesnost. Na svoj način egzorcizmi podsjećaju na prisutnost zlog duha u ljudskoj povijesti od kojega trebamo biti oslobođeni kako bismo u punini ostvarili novinu života.

Bijela odjeća govori što znači biti „obučen u Krista“ kao novo stvorenje i hoditi kao dijete svjetla (usp. također u tom smislu i simbol upaljene svijeće). Osim toga, bijela odjeća znači dostignuće personalnog identiteta u Kristu, te ujedinjenje i usklađenje čovjekove duhovnosti i tjelesnosti. Pod znakom bijele odjeće krije se spoznaja da je krštenik, dijete Božje rođeno iz vode i Duha Svetoga, sada sposoban zagospodariti vlastitim instinktivnim sukobima te u svojoj tjelesnosti biti novo stvorenje u Kristu.¹⁵

Čovjek u zajednici

S antropološke točke gledišta uz činjenicu tjelesnosti usko je vezan pojam grupe – zajednice u kojoj se odvija katekumenalni hod. Zajednica koja prihvaća, prati i slijedi osobni hod katekumena trebala bi biti dinamička, duhovna i obredna zajednica u hodu, koja inicira i koja je inicirana. Ona izlaže i ponovno u sebi proživljava onaj isti misterij koji slavi (usp. RPOK 4). Katekumen je svjestan da u okviru određene zajednice mora proći proces duboke preobrazbe kako bi bio ponovno primljen u zajednicu na jedan drugačiji način nego što je bio primljen na početku. Obredi prijelaza za njega znače ponovno otkrivanje

14. Usp. A. DI CIACCIA, *L'uomo „essere di desiderio“*, – u: „Servitium“ 1(1974), str. 92–100.

15. Usp. C. ROCCHETTA, *Cristiani...*, nav. dj., str. 74–79.

sebe i svoje odgovornosti unutar zajednice kojoj želi pripadati. Crkvena zajednica se pojavljuje pod ovim vidom kao zajednica koja ispovijeda vjeru, rada, prihvaća i prati nove članove, slavi liturgiju i izgrađuje sebe u sakramentalnom samoostvarenju, ta je zajednica uvijek u izgradnji.¹⁶

Odgoj za poslanje služenja i evangelizacije u Crkvi i svijetu (ministerijalno-misionarski sadržaj)

RPOK radikalno stavlja pod upit svaki oblik pripadnosti Crkvi koji bi se sastojao u pasivnom pristajanju uz Crkvu. Počevši od katekumenata kandidat se odgaja za vjeru na taj način da u „prvom licu“ prihvaća samo poslanje Crkve i zadatak evangelizacije u svijetu. Predaja Evandjelja, slavlje Riječi Božje, blagoslovi, predaja Vjeronanja, obred „effata“ i obredi sakramentalne inicijacije isticu ovu osnovnu stvarnost: bili smo evangelizirani da bismo postali evangelizatori i svjedoci vjere. Pashalni sakramenti inicijacije jesu posvećenje – poziv na služenje i poslanje u Crkvi i svijetu.

Jedinstvo sakramenata i života

Kršćanska inicijacija utemeljuje jednu novu antropologiju, nov način življenja u Crkvi i svijetu. „Nema više: Židov – Grk! Nema više: rob – slobodnjak! Nema više: muško – žensko! Svi ste vi jedan u Kristu Isusu!“ (Gal 3,28). Kršćanska praksa rada se iz ove sakramentalne antropologije. Etički imperativ („moraš – ne moraš“) proizlazi iz sakramentalnog indikativa („jesi“). Odvojiti imperativ od indikativa značilo bi dati prostora praksi u kojoj vladaju samo zakon, obveza i minimum, čega se u prošlosti nismo uvijek znali osloboditi. S druge strane, odvajati sakramentalni indikativ od etičkog imperativa bilo bi jednako opasno jer bi to značilo svesti sakramente samo na kultne čine što bi kršćanina kočilo u izvršavanju njegove povijesne odgovornosti. RPOK nastoji povratiti radikalno i dinamično jedinstvo između sakramentalne inicijacije i prakse. Prema RPOK-u sva novost kršćanskog ponašanja temelji se na novosti postojanja koje je započelo krštenjem, potvrđeno u krizmi, te izraženo i slavljeno u tajni Euharistije. Ta novost postojanja čisti je Božji dar.

RPOK nadalje ocituje da se ne može pripustiti sakramentima inicijacije onaj koji nije svjestan što ti sakramenti znače u stvarnom životu, pogotovo glede kršćanskog svjedočenja. Isto se tako ne može reći da smo plodonosno slavili sakramente inicijacije, ukoliko se nismo potrudili doživjeti ih, te u zajednici i društvu izraziti ono što nam ti sakramenti znače i što su izvršili u nama. U tome, između ostalog, leži značenje vremena mistagogije.

U tom smislu RPOK je poziv da se nadide klasična etika utemeljena samo na deset zapovijedi ili na razlikovanju onoga što je zapovijedeno od onoga što je samo savjetovano. Onaj tko prihvaća da bude uronjen u Kristov pashalni misterij posredstvom sakramenata inicijacije ne može se zadovoljiti tek ispunjenjem onoga što je samo zapovjedeno.

Životni program izražen u blaženstvima nije rezerviran samo za četicu privilegiranih duša već je bitan i za sve „rodene iz vode i Duha Svetoga“ koji su pomazani snagom Duha Svetoga i sudjeluju na euharistijskoj gozbi. Pod ovim vidom RPOK zahtijeva od nas da imamo hrabrosti živjeti po zahtjevima Evandjelja, ma kako to teško izgledalo. Hod u vjeri i sakramentalna inicijacija, predloženi u RPOK-u, pozivaju na otkrivanje radikalnosti Evandjelja i traže stvaranje novih načina pripadnosti Crkvi. Katekumenalni itinerarij ide

16. Usp. A. HEINZ, *Die Feier...*, nav. dj., str. 285–186.

dalje od običnog upisa u crkvenu zajednicu i u vjernicima razvija smisao za služenje i naviještanje u Crkvi i svijetu.

Sakramentalni temelj kršćanskog poslanja

Kršćansko poslanje posve je ukorijenjeno u poslanju Crkve. Ontološki temelj ovog ukorjenjenja nalazi se u sakramentima inicijacije. „Svi vjernici, kao udovi živoga Krista na kojega su nakalamljeni i kojemu su suobličeni preko krštenja, potvrde i euharistije, imaju strogu obvezu surađivati na izgradnji i proširenju njegova tijela, da bi što prije došlo do svoje punine“ (AG 36). RPOK izražava ovu stvarnost u ostvarenju dubokog jedinstva triju sakramenata inicijacije. „Tom vezom se označuje jedinstvo vazmenog otajstva, odnos između poslanja Sina i izlivanja Duha Svetoga te povezanost sakramenata kojima jedna i druga božanska osoba zajedno s Ocem dolazi krštenima“ (RPOK 34).

Kršćansko poslanje nalazi se u kontinuitetu poslanja Sina i Duha, te očituje Očevu zamisao da se svi ljudi spase i dođu do spoznanja istine (1 Tim 2,4). RPOK želi dovesti ljude upravo do ove jasne svijesti. Kršćansko poslanje nije jednostavno izražaj dobre volje već proizlazi iz svijesti da je čovjek ukorijenjen u Kristu i Crkvi sakramentima inicijacije. U tom smislu poslanje je zadatak svih bez razlike, iako su različite službe i karizme. To znači da pashalni sakramenti nisu pomoć upućena pojedinom vjerniku ponaosob već službeno poslanje po kojem Bog Isusa Krista, Bog koji djeluje u Crkvi, zove, posvećuje i šalje čovjeka da on u svijetu naviješta evanđeosko otkupljenje i na taj način surađuje na ostvarenju Božjeg spasenja u svijetu.¹⁷

Iz katekumenalnog itinerarija predstavljenog u RPOK-u proizlazi kako kršćanin koji se susreo s Kristom ne može samo za sebe držati ovaj misterij već mora ići k drugima i naviještati kako je svaki čovjek pozvan na vjeru i obraćenje (usp. RPOK 19,4).

KATEHETSKI ZAHTJEVI KRŠĆANSKE INICIJACIJE

RPOK drži da je kateheza sastavni dio cjelokupnog procesa inicijacije, ali ne donosi nikakav određeni katehetski program. Kaže se u uvodu obrednika: „Prikladna kateheza, koju daju svećenici, đakoni ili navjestitelji i drugi laici, ima biti stupnjevita i cjelovita, prilagođena liturgijskoj godini i hranjena službom riječi. Njome oglašeni ne samo da stječu prikladno znanje o dogmama i zapovjedima, već i ulaze u prisnu spoznaju otajstva spasenja za kojim usrdno čeznu“ (RPOK 19).

Prema drevnoj praksi i nekim suvremenim iskustvima katekumenska kateheza treba biti „inicijatorska“, to jest ona koja vodi katekumena u susret Gospodinu, da bi ga potom uvela u vjeru Crkve. Ta kateheza treba biti u razumnoj mjeri inspirirana Biblijom, doticati životnu stvarnost katekumena, uvoditi u poznavanje osnovnih dogmi Crkve i voditi računa o kulturalnom ambijentu u kojem katekumen živi.

Nakon što je katekumen susretao Boga koji mu govori, nakon što je ušao u vjerničko iskustvo, počeo moliti i primjenjivati shvaćenu riječ na svoj život, Crkva mu je dužna ponuditi jedno sažeto tumačenje Svetoga pisma. Ono će mu pomoći da bolje shvati velike etape povijesti spasenja kao etape svog vlastitog vjerničkog hoda. Osim toga, ovo razumijevanje velikih biblijskih događaja, osoba i simbola uvodi katekumena u razumije-

17. Usp. C. ROCCHETTA, *Cristiani...*, nav. dj., str. 81–85.

vanje verbalnog i znakovitog govora liturgijskih slavlja, posebno u razumijevanje sakramenata inicijacije.

Prema antičkoj tradiciji, upravo doktrinarna i sustavna kateheza čini posljednji dio katekumenalnog itinerarija i uvodi katekumene u dublje razumijevanje vjere. Ta je kateheza najčešće izrađena prema trinitarnoj ili kristološkoj shemi apostolskog vjerovanja.

Mistagoška kateheza pomaže katekumenima da preko obreda i molitava uđu u dublje razumijevanje vjere i slavljenog misterija. Ona se ne osvrće na ono unazad što se dogodilo, već posvješćuje novokrštenike da razumiju ono što su postali i ono na što su pozvani.¹⁸

ZAKLJUČAK

Itinerarij vjere predstavljen u RPOK-u vodi nas k jednom novom modelu mjesne Crkve. Prema tom shvaćanju Crkva bi trebala biti svjesna svoga zadatka evangelizacije i inicijacije. Ona ne bi doživljavala svoje poslanje kao izvršenje nekog običnog zadatka već kao način življenja. To bi bila zrela zajednica koja rađa odrasle u vjeri, zrele kršćane. U tom smislu RPOK ne bi bio samo liturgijska knjiga ili instrumenat koristan za pastoralni rad već poziv upućen svim kršćanskim zajednicama da dođu do autentične katekumenalne svijesti kako bi što više bile u stanju promicati i voditi različite katekumenalne itinerarije prilagođene različitim grupama ljudi i njihovim mjesnim situacijama.

RPOK zahtijeva da se nađe poimanje kršćanina kao jednog „klijenta“ Crkve – institucije ili „potrošača“ crkvenih usluga. On nas želi voditi k Crkvi, zajednici zrelih kršćana, koja i sama u dinamičkom hodu prema punini vjerskog života pomaže i drugima da dođu do vjerske zrelosti te upoznaju radost i nadu kršćanskog života.

RASPRAVA NAKON PREDAVANJA

Kako su bila dva predavanja o reevangelizaciji i katekumenatu (Dr. J. Oslić: „Reevangelizacija i reinicijacija u našim kršćanskim i vjeronaučnim zajednicama“ te mr. M. Jerkovića: „Katekumenat u sadašnjem trenutku“) diskusija se kretala oko pitanja: da li su kod nas sazrele prilike za uvođenje katekumenata, a iznesena su i pojedina svjedočanstva o mogućnosti reevangelizacije. Budući da nije bilo dovoljno vremena, diskusija je nastavljena u večernjim satima. Došlo se do zaključka da s katekumenatom nemamo iskustva, ali svi osjećamo potrebu rada na tom planu. Obrednik inicijacije neka nam posluži kao itinerarij i nadahnuće. Ostalo vrijeme diskusije prošlo je u raspravi o prikladnosti dobi za krizmanike, o problemu napuštanja vjere nakon krizmanja, traženja uzroka takva ponašanja itd.